

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 18.3.2002

59. vuosikerta

Numero 1

Sivu 15

Riista-aidat vähentävät hirvikolareita

Keskustelu hirvikannan koosta on ollut parina viime vuonna erityisen vilkasta. Mieliä ovat kuohuttaneet varsinkin hirvien tekemät vahingot metsissä, mutta monet muut hirvitiheyden säätelyn kannalta keskeiset yhteiskunnalliset tekijät, kuten hirvieläinkolarit, ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Monet asiantuntijat pitävät liikenneonnettomuuksia merkittävimpänä hirvivahinkona Etelä-Suomessa. Hirvieläinkolarit ovat eläinkantojen kasvun ja liikenteen vilkastumisen myötä lisääntyneet viime vuosina. Suomessa tapahtui vuonna 2001 alustavien tietojen mukaan noin 5 200 hirvi- ja valkohäntäpeurakolaria, joissa kuoli 9 ja loukkaantui 370 ihmistä.

Pohjoismaisittain tarkasteltuna kotimaan luvut eivät ole olleet suuria. Esimerkiksi naapurissamme Ruotsissa pelkästään hirvikolareita ajetaan vuosittain noin 4000-6000, ja sen lisäksi jopa 25 000 metsäauriskolaria. Norjassa kolaroidaan hirvien kanssa lähes yhtä usein kuin Suomessa, mutta sielläkin hirviä useammin törmätään metsäkauriiseen. Keski-Euroopassa hyppää tielle metsäkauriin lisäksi usein myös villisika, kuusipeura tai saksanhirvi.

Suomessa hirvieläinkolarit muodostavat noin 1-4 % kaikista yleisten teiden kolareista ja niiden seurauksista. Valtio ja vakuutusyhtiöt ovat maksaneet korvauksia parikymmentä miljoonaa markkaa vuodessa. Laskennallisesti kolarien yhteiskunnalliseksi kustannukseksi arvioitiin vuonna 2000 noin 700 miljoonaa markkaa. Saksassa vahinkojen arvo on viime vuosikymmenen aikana nousnut vuositasolla lähes miljardiin markkaan. Koko Euroopassa (Venäjää lukuunottamatta) on arvioitu tapahtuvan vuosittain noin 500 000 hirvieläin- ja villisikaonnettomuutta, joissa kuolee 300 ja loukkaantuu 30 000 ihmistä. Materiaalitappioita niistä koituu jopa 5-6 miljardia markkaa.

Kylttejä ja kantojen säätelyä

Hirvivaara-kyltit ovat useimmille tielläliikkuville tutuimpia keinoja vähentää onnettomuuksia. Toinen tapa ehkäistä vahinkoja on hirvikannan koon säätely. Menetelmänä se onkin tehokas, sillä eläinkantojen koon kasvu yhdessä liikenteen vilkkauksen kanssa selittävät valtaosan hirvikolarimäärien kasvusta. Yhteys eläinkannan koon ja kolarien välillä on todettu monissa tutkimuksissa hirven lisäksi myös valkohäntäpeuralla, metsäkauriilla ja villisialla. Kannan koon pienentäminen aiheuttaa varsinkin hirvieläinten tarjoamien elämysten ja metsästyssaaliin vähenemistä.

Riista-aidat toimiviksi

Viime vuosina riista-aidat ovat yleistyneet teiden varsille. Aitojen suosiosta huolimatta niiden tehoa ja vaikutuksia ei kaikilta osin tunneta. Aitojen pystytys on kallista: Tielaitoksen mukaan yhden aitakilometrin hinnaksi tulee paikasta riippuen 70 000 - 120 000 markkaa.

Aita pidättelee valtaosan eläimistä tiealueen ulkopuolella, mutta aina pääsee jokunen sen ohi. Eläinten voi olla vaikeaa päästä pois aidatulta tiealueelta, jolloin kolaririski kasvaa. Lisäksi ongelmana voivat olla eläinten luontaisen liikkumisen muutokset. Tästä syystä kolarimäärät voivat jopa lisääntyä lähiteillä. Aidat voivat myös kasvattaa metsävahinkojen riskiä aitojen varsien metsissä tai eristää eläinkantoja sekä kesä- ja talvilaitumia toisistaan.

Riista-aidat estävät tehokkaasti onnettomuuksia, jos aitojen yhteydessä on eläimille tien yli- tai alikulkuväylä. Tällaiset väylät ovat edullisimmillaan, jos esimerkiksi joen ylitystä varten joudutaan joka tapauksessa rakentamaan silta. Alikulkujen tulee olla riittävän leveitä ja korkeita, jotta väylän suhteen vaativimmatkin lajit pystyisivät käyttämään niitä. Tähänastiset kokeilut esimerkiksi valtatie 7:n alikuluista ovat olleet rohkaisevia; kauden 1998-1999 aikana väylän alitti 435 eläintä, joista hirviä oli 278 kappaletta.

Kaasujalka kuriin

Hirvikolareita on pyritty ehkäisemään monilla muillakin tavoilla. Menestys on ollut vaihtelevaa. Varmin ja halvin tapa pienentää henkilökohtaista hirvieläinonnettomuuden riskiä onkin edelleen se, että kiinnittää huomiota omaan toimintaan liikenteessä.

Kun ajonopeutta pienennetään 100 kilometristä tunnissa 80 kilometriin tunnissa, pienenee kolaririski puoleen. Lisäksi myös törmäyksestä aiheutuvat vahingot vähenevät huomattavasti. Varovaisuus on tarpeen erityisesti näin maaliskuussa, kun monet hirvet siirtyvät talvilaitumilta takaisin kesälaitumille.

Jani Pellikka, Helsingin Yliopisto